

АНОТАЦИЯ НА “БАНКОВАТА ГАРАНЦИЯ”

ОТ КРИСТИАН ТАКОВ

Актуалността на темата за банковите гаранции е обусловена от следните фактори: на първо място – наскорошната поява на нейната позитивно-правна уредба (*влязлата в сила от м. ноември 1996 година част трета на Търговския закон (ТЗ)*), на следващо място – появата на нова редакция на Еднообразните правила за гаранциите на Международната търговска камара в Париж (*Еднообразни правила за гаранциите на поискване (ЕПГП) от 1992 година*) и най-сетне – все по-широкото използване на банковите гаранции в съвременния търговски оборот и приложението им за гарантиране на държавни вземания във връзка с митническото законодателство.

Банковата гаранция в съвременния ѝ вид досега не е била предмет на цялостно изследване, което води до неизясненост на терминологията, до противоречива съдебна практика и има тежко отражение при външноикономическите отношения на страната: чужди кредитори трудно се съгласяват да приемат банкови гаранции, издадени от български банки поради несигурността не само на банковата система, но и поради правната неизвестност, свързана с техните правни последици.

Предмет на изследването е възможно най-пълното осветляване на правоотношенията, образуващи в своята цялост феномена на банковата гаранция. Това правно явление по юридическата си същина не е единно, а се състои от (поне) три правоотношения – ① между наредителя и банката-гарант, ② между банката-гарант и бенефициера и ③ между наредителя и бенефициера. Същинската банкова гаранция, уредена в чл. 442 ТЗ, се свежда до правоотношението банка-гарант – бенефициер (“гаранционно отношение”). Нейната икономическа същина обаче не може да бъде разбрана, нито правните ѝ последици могат да бъдат изчерпателно описани, без да се разгледат и останалите две правоотношения, които в труда са наречени “отношение на покритие” и “валутно отношение”. Поради това те са включени в изследването, доколкото това е било необходимо с оглед на пълното изясняване на пораждането, развитието (типично или ненормално) и погасяването на гаранционното правоотношение.

Съчинението е отразило всички известни на автора усложнения, свеждащи се до случаите на включване на допълнителни банки в гаранционния комплекс. Обърнато е внимание и на особени клаузи, включвани в гаранционното волеизявление; разгледан е характерът на документарните условия за претендирането и плащането на гаранцията. На съответните места са давани конкретни препоръки за осъществяване на практическите нужди на участниците в оборота. Описвани са и практическите стъпки, които следва да се предприемат в определени ситуации. Приложени са множество образци на различни видове гаранции. Дадена е и таблица със сведения за разходите по гаранциите в някои държави. Добавени са и преводите на двете редакции на Еднообразните правила за гаранциите на Международната търговска камара и оригиналният текст на Проекта за Закон-модел за гаранциите на UNCITRAL.

Макар изричната уредба на банковата гаранция да се съдържа в един единствен текст на Търговския закон – чл. 442, нормите, отнасящи се до разглеждания институт, са много повече. Банковата гаранция е сделка и поради тази причина неизбежно се урежда от фундаментални норми на гражданското право и специални разпоредби на търговското право. Тя се регламентира частично и от публичното банково право. За да се разгледат специалните правила относно гаранцията, цялата тази нормативна уредба е анализирана. Предмет на конкретно разглеждане са и двете редакции на Еднообразните правила на Международната търговска камара относно гаранциите. Обоснована е тяхната приложимост в българската правна система. В изследването е включен, макар и накратко, Проектът за Закон-модел на ООН за гаранциите. Това е сторено, тъй като авторът смята, че неговият текст има голямо прогностично значение и че от него могат да се взимат множество идеи за конкретното оформяне на клаузите в гаранционните волеизявления.

Обърнато е полагащото се внимание на досегашната съдебна практика, чиято противоречивост даде обилен материал за изследване. В труда тя е систематизирана според изводите, до които стига. При отделни тези, поддържани в изложението, тази съдебна практика е била цитирана като подкрепяща или противоречаща на съответното схващане.

За да се улесни практическото използване на труда е въведена силно разчленена (на четири нива) структура на изложението, която улеснява бързата ориентация в текста.

Възприемането на големи по обем работи може значително да се улесни от особеното графично оформление на отделни думи и изречения. **Удебеленият** шрифт обозначава основна мисъл или извод; подчертаният текст маркира изброяване на хипотези, а *наклоненото изписване* се прилага при пояснителни забележки.

Ех. 1: *Практическите указания и предложения са обособени в абзаци с особено пространствено оформление и различен шрифт.*

За по-лесното възприемане на изложените мисли съдействува и използването на диаграми към отделни проблеми, чието словесно изразяване би поставило на излишно изпитание въображението на читателя.

Законодателството и съдебната практика са разгледани в състоянието им към м. май 1998 година.

Книгата може да представлява интерес за специалисти по банково право, банкови юристи, адвокати, търговци (най-вече при международни сделки), икономисти и държавни учреждения, които при дейността си се ползват от банкови гаранции (митници, държавни органи при провеждане на търгове и конкурси, данъчни служби и т.н.).

София, 13 май 1998 година